

מלחמות הרבנים

דין המוסמך להופיע רק בפני בית-הדין רבניים. הוא צעיר חיפאי, מראשי חבר הפעילים, שהתפרסם בעיקר באיסוף חומר על פעולות המיסיונים בארץ, היה בין מארגני ההפגנות נגד המיסיון בחיפה, כאי שר בירויני חבר הפעילים פרצו לחצר המיסיון וערכו שם פוגרום.

12 שעות אחרי שח"כ שלום כהן הגיש את עיר-עורו לבית-הדין הרבני הגדול הופיע שם גם ויינמן, והגיש עירעור והג, בשם של 14 רבנים. שמות ה-14 לא נמסרו לפירסום, אבל לא היה ספק כי הם ייצגו הלך-רוח כימעיט-כללי בין הדיינים והרבנים, שרגזו על מעשהו החריג של הרב הצבאי הראשי.

בן-הברית היחידי של גורן — שגם ניסה להוציא אותו מן הבז — היה עמיתו לרבנות בתל-אביב, הרב הראשי הספרדי **עובדיה יוסף**.

מאו נכנס לתפקידו, התגלה הרב הלמן כגורם של אנשי המפ"ל בתל-אביב, לא הצטיין בעצמאות או באומץ-לב בשום שטח. עתה, בלחץ עסקני ה"מפ"ל, מיהר להתייצב לצידו של גורן, הקים בית-דין איורני שאישר את גיור-הבנות הצבאי. הוא צי"רף אחד הדיינים, **שלום מזרחי**, הכסוף גם לו וגם לגורן, והלה הצטרף לפסק-הדין.

דיין ידוע, הרב **שמואל תנחום רוביני** ש"ידין הידוע אף הוא כמקורב למפ"ל, התחמק מן המינוי וקיבל לשבת בבית-הדין האיורני הזה. הוא אומנם נתון למרותו של גורן, אבל הוא לא רצה להמרות את הנחיות בית-הדין הגדול לעירעור. על כן נעדר מן הישיבה. הסבירה אתה: "הוא נסע באוטובוס ולא עלה בידו להגיע בזמן לדין".

יפה עמרו שני הרבנים הראשיים לישראל, במלחמה זו?

הרב הספרדי **יצחק נסים**, התעטף בשתיקה. מקורביו רמזו שהוא נגד גורן ושהוא בעד גורן. הוא עצמו רק הצהיר, כי לא השתתף בישיבת בית-הדין הגדול שפסק נגד גורן, מאחר ואין הוא נוהג לשבת שם בימי רביעי. הכרזה שהולידה את השי-מועה, כאילו תמך מאחורי הקלעים בהחלטת הדיי-נים.

הרב האשכנזי, יהודה איסר אונטרמן, מיהר — עם פירסום הודעה על גיורה של הילד זיידמן, לבקר את גורן ב"ישיבה כוח". אולם משתלה הת"ת קסה-הגדולה במלחמת הרבנים, ובית-הדין הגדול הוציא את החלטתו, נסוג אונטרמן והחל משמיע דברי הסתייגות.

שם גדול אחר בעולם הרבני הוא זה של הרב **צבי יהודה קוק**, בנו של מי שהיה רבה הראשי של ארץ-ישראל. קוק בן ה-85 קרא אליו את הטוען הרבני ויינמן, ובוטחו בו היושבים בדירתו החל מקלל אותו, אולם כתיב הקללה תרפץ עליו עד סוף כל הדורות, אם לא ידאג להביא לביטולו של העירעור.

רבנות הראשית, ובבית-הדין הגדול לעיר-עורו של הרבנות, לא מחכים ביותר את הרב הצבאי שלמה גורן. מכנים אותו בשם "הרב עם השופר", "הצנחן", או סתם "גורונצ'יק" בשמו הקודם.

מדוע הם שונאים אותו? מקורביו אומרים: מתוך קינאה. הוא מפורסם יותר מכל הרבנים, הוא למדן יותר מכל הרבנים, הוא נוסע בעולם יותר מכל הרבנים. לאחרונה הוא גם מחזיק בשתי משרות מכובדות, מבלי לדעת איזו מהן הולמת אותו יותר: אם תפקיד הרב הצבאי הראשי, או תפקיד רבה הראשי של תל-אביב.

למתנגדיו של גורן יש סיפור אחר לגמרי. הם טוענים כי תאחת-הפירוטם שלו קודמת ללמדנותו; כי זילזולו ברבנים זקנים, כולל שני הרבנים הראשיים איסר יהודה אונטרמן ויצחק נסים, חסרי-מעצורים. הוא מסוגל להיות גם ממזיר קצונוי עד כדי לא להשתמש בביתו בחשמל בשבת ולהדליק מנורות נפט, מכיוון שבתחנת החשמל מספקת את הרום עובדים יהודים בשבת; ויחד עם זאת מסוגל הוא לפסוק הלכה שמתור להדליק ולכבות חשמל בשבת.

גורן יודע מה היחס של רוב הרבנים כלפיו, והוא מגיב על כך פעם בועם ופעם בליגלוג. כאשר הוא זועם, הוא מכנה את הרבנים אנשי הגלות, כשונאי מדינה, כאבות של בנים ובנות משתמטים מצה"ל, ואילו כמקבלי-שחד וכמספרי-רכילות. כאי-שר נחה עליו רוח הליגלוג. עומק אכזר בבענה שהם בורים ועמק האהבה שלא לצורך, האהבות חומרות ואי-השנאה והבוז ההדדיים שעליו הת-נהלה השבוע במלחמת-רבנים, שכמותה לא ידעה הארץ מזה דורות. אלה מול אלה התייצבו רבנים, כשאחד מטיח בשני האשמות הלכתיות חמורות.

את הפעצה הגדולה הראשונה הטילו ארבעה דיינים, חברי בית-הדין הרבני הגדול, השוכן ל"מרגלות הר-הרבות, מוקף בורות ומערות שנחשפו בחפירות הארכיאולוגיות של הפרופסור בנימין מזר.

הדיינים פסקו, כי הגיור שגייר הרב גורן — אינו נחשב כלה, ואין אפילו להתייחס אליו. בלט בין הארבעה הרב **שאלו ישראל**, מי שהיה רבו של הרב הראשי, והנימנה עם ראשי חבר-הרב-נים של הפועל המזרחי. לכאורה צריך היה ישראלי לסייע בידי גורן בהצלת הקואליציה. אך מכיוון שגם הוא וגם גורן רואים את עצמם כיורשי של הרב הראשי לישראל, יהודה איסר אונטרמן, המתקרב לשנתו ה-85, מנעה תחרות זו מהרב ישראלי לע-צום את עיניו על הפרת-ההלכה שביצע גורן.

הדיין השני, הרב **צפלא ז'ולטי**, הינו חבר-עצורים של גורן ולמד עימו בישיבת חברון בירושלים. אבל מאז כעשרים שנה הוא שונא ויריב. שני הנותרים, הרב **אליעזר גולדשמידט** ו**יוסף אלישיב**, נחשבים לנייטרלים במישור האישי, במה שנוגע לגורן. דמות לא פחות מעניינת במלחמה זו הוא **צבי ויינמן**, הנושא בתואר "טוען רבני", כלומר עורך-

ז'ולטי

ישראלי

ויינמן

קוק

יוסף

נחום גולדמן, היה כתוב; נא לא לצלצל בין השעות 2-4.30. השעה היתה חמש. זכרוני צילצל בבלת.

תחילה פתחה רעייתו של השר, וזו הו-עיקה את בנה יהודה, נכה המתנועע על כיסא-גלגלים. הבן סירב בכל תוקף לקבל לידיו את המכתב שזכרוני ביקש למסור לו. היתה זו פנייה אל השר, שיימנע מרישום הלק זיידמן, בהתחשב בהחלטת בית-הדין הרבני. לפנייה צורף צילום של החלטת בית-

הדין. יהודה שפירא הסביר כי השר מצונן ו-שוכב במיטתו, טען כי הפנייה לביתו הינה

שר-הפנים ניסה להתחמק מלקבל את צו-המניעה

פלישה. לבסוף התערב אחד העיתונאים, ביקש ממנו לבל יתחמק ויקבל את המכתב. רק אז נאות הבן לעשות זאת. למחרת היום ניתן היה להבין את נסיון ההתחמקות. שכן שר-הפנים גמר אומר להת-עלם מהחלטת בית-הדין, ולפעול על-ידי ה-גיור שבוצע על-ידי גורן. נוח היה לו להע-מיד פנים כי לא ידע כלל על החלטת אר-בעת הדיינים. כשנמסר לו בכל זאת המכתב, התעלם מהחלטתם, וביום החמישי הוצאה — במהירות-הבזק שתאמה את גיור-הבוק — תעודה להלן זיידמן, במשרד הפנים באש-קלון.

צב זה גרם לחסיסה עצומה לא רק בקרב הרבנים והציבור הדתי. נוכח החלטת ארבעת הדיינים, היה ברור כי הגיור של הרב גורן נבע משיקולים מפלגתיים מובה-קים, ולא היה לו כל קשר עם ההלכה.

המפ"ל ניצלה תמיד את הדת למטרותיה המפלגתיות. אך מעולם לא ערשתה לצעמה פגיעה כה מעליבה בעצם הקרונותיה של הדת, כפי שעשתה עתה. לכן חיובי היה בשביל מנהיגי המפלגה לסיים את הפרשה בכל המהירות — ובכל מחיר.

שר הדתות נכנס לפעולה. יחד עם הרב גורן ועמיתו הספרדי הרב עובדיה יוסף, החליטו שיש להקים מיד בית-דין אזורי ש-י אשר את גיור-הבוק.

וזה בדיק מה שקרה. הרב יוסף מינה בית-דין המורכב ממנו עצמו, מהרב שלום מזרחי ומהרב שמואל תנחום רובינשטיין. אולם בשעה היעודה לישיבת בית-הדין לא הופיע הרב רובינשטיין. הם חיכו לו, הת-קשרו עם ביתו — ולבסוף הבינו שהדיין השלישי פשוט מתחמק. מכיוון שבער להם לגמור את המלאכה, החליטו שבמקום רוביני-שטיין ישב כדיין שלישי הרב גורן עצמו. אילו לקח בית-הדין זה על עצמו לבחון את הלקן זיידמן ולגיירה — אפשר היה להבין את הרוב. אבל הוא הורכב כדי לאשר את מעשהו של הרב גורן, ובהרכב כזה, היתה השתתפותו של הרב גורן עצמו פגם מוסרי חמור, שגבל עם חוצפה וביזיון. התוצאה היתה צפוייה מראש: בית-הדין

הדיינים קבעו: הרב גורן אינו דיין מוסמך

האזורי אישר את הגיור שבוצע בידי גורן. לביוון הראשון נוסף עתה ביוון שני, כשבשני המקרים זועקת כפיתו של האינ-טרס המפלגתי על הדת.

פעולתו של הרב גורן היתה גם הש-לכה נוספת, מלבד ההשלכה הדתית. היתה זו שאלת מעורבותו של צה"ל בפר-שה מפלגתית מובהקת.

על כן פנה שלום כהן במכתב אל שר הביטחון, בו אמר: "... אני רואה התערבות זו כתקדים הרסני, העלול לפרוץ את הסכר של א-יעירוב צה"ל במהלכים ובמחלוקות פולי-טיים-מפלגתיים. מה עוד שמטרתה הקרובה של התערבות זו היתה להוציא את המפלגה הדתית הלאומית מן המבוכ הפוליטי אליו

אבל היה זה עדיין רחוק מלהיות הסוף. בפני בית-הדין הגדול עוד עמד עירעורו של שלום כהן. הדיינים הערימו מיכשולים סבביים, דרשו משלום כהן שייציג בפניהם חמישה העתקים של החלטת בית-הדין הרבני. רק אז, הודיעו, ידונו בעירעורו.

מזכירתו של עורך-הדין אמנון זכרוני פנ-תה לבית-הדין בתל-אביב, ביקשה העתק של החלטת, דבר שיגדיל ומקובל בכל בית-משפט. מזכירו של הרב עובדיה יוסף הב-טיח למסור את המיסמך בשעה 11. אולם כאשר שבה המזכירה, נמסר לה כי הרב יוסף עצמו החליט שלא למסור את ההח-לטה המבוקשת.

מה קרה בינתיים? בשעה שחלפה הספיק הרב יוסף לקרוא בידועות אחרונות את נימוקיו של גורן לגיור. וכפי שמסר אחד ממקורביו של הרב, עוררו נימוקים אלה הסתייגויות אצל הרב הראשי הספרדי מעצ-הגיור. כאשר ביקש עיתונאי להודא את המ-צב, וסילמן לביתו של הרב יוסף, הודיעו לו שאינו יכול לדבר עימו. הרב, ששעה קלה קודם לכן עוד היה בלישכתו, היה עתה, לדברי בני ביתו, חולה.

גוצר מצב מזור; בית-הדין הגדול ביר-ושלים דרש העתק של החלטת בית-הדין הרבני איורני בתל-אביב, בית-הדין האיורני בתל-אביב סירב לתת את המיסמכים. האם ניסו רבני תל-אביב למנוע, בדרך זו, דיון ב-עירעור בירושלים? זכרוני איים לפנות ל-בג"ץ וביקש גם מבית-הדין הגדול שיצוה על בית-הדין בתל-אביב להעביר אליו את המיסמך הדרוש. כי מגוי וגמור היה עם שלום כהן שלא להניח לעניין, עד אשר ייקבע סופית שהותו וההלכה שימשו בפרשה זו כדוגמה רבני רבנים.

במעשה האמור של האלוף גורן ישנה חרי-גה מלשון פקודות המטכ"ל. פקודת מטכ"ל אוסרת אמנם על חייל לעסוק בעבודה פר-טית... שנהוג לקבל עבודה שכר או תמור-רה. ניתן לפיכך לראות את עניין הגיור

הדיין השלישי התחמק מלבוא לבית-הדין

במעשה האמור של האלוף גורן ישנה חרי-גה מלשון פקודות המטכ"ל. פקודת מטכ"ל אוסרת אמנם על חייל לעסוק בעבודה פר-טית... שנהוג לקבל עבודה שכר או תמור-רה. ניתן לפיכך לראות את עניין הגיור

כקיום מיצאה דתית, שאין בצידו תמורה ולא עבודה או עיסוק לשם עשיית רוח חומרי. פקודת מטכ"ל אוסרת על חייל פע-רות פוליטית, אך זאת אך ורק באגודות או מפלגות. פעולתו של האלוף גורן, גם אם היתה לה משמעות פוליטית רבה, לא כך ערכה. ההתחמקות המילולית היתה שקופה, אך דיין קיחה כי בכל זאת תשים קץ לחיכוך הציבורי על הצד הצבאי של פעולת הרב גורן. ואילו במישור הרבני נעשה נסיון נמרץ עוד יותר לשים קץ לחיכוך. הופעל לחץ על 14 הרבנים שסיגו; לוינמן שייצג אותם אם הוא יבטל את העירעור. וזה בדיוק מה שה-14 עשו: הם הודיעו כי על-ידי הבאת העניין לבית-הדין האזורי, הם רואים את יקבע כמחוסלת.

נקלעה ולאפשר לשריה להמשיך ולכהן ב-ממשלה. "אגתי בפנותי אליך, נתונה יותר לדמו-רו ולמעמדו של צה"ל מאשר להתנצחות הפוליטית סביב פרשת גיורה של הגבי זיידמן. שכן התערבותו של האלוף שלמה גורן הטילה, זו הפעם הראשונה בתולדות מדינת ישראל, את שם צה"ל לתוך מערכה פוליטית.

"עד היום לא העז איש — בתוך הצבא ומחוצה לו — לערב את צה"ל בתככים פוליטיים, ולגזל את יוקרת השורות הצבאי וסמכויותו לצרכים מפלגתיים שנויים ב-מחלוקת.

"מתוך הכרת ערכי היסוד של צה"ל, ו-מתוך אמונה שיעשה הכל כדי לשרש מיד ניצני תופעה זו, הריני פונה לכבודו ומבקש כי יצאה על הקמת ועדת חקירה בדרג הרם ביותר, כדי לקבוע מה אחריותם של האלוף גורן ושני הקצינים שעסקו בפרשה זו, ולהסיק מסקנות לגבי פגיעה חמורה זו בנוהלי צה"ל ובמעמדו העל-מפלגתי.

"עד למינוי ועדה זו וקבלת מסקנותיה, יש, לדעתי, להשעות את האלוף גורן ואת שני הקצינים מתפקידם הצבאי.

לום כהן לא היה היחידי שדרש מס-קנות משר הביטחון. אזרחים רבים, שלא התרגשו מן הצד הדתי של העניין, רגזו על עירוב צה"ל. על כן ראה משה דיין את עצמו חייב תשובה ציבורית. הוא בחר לעשות זאת באמצעות מכתב למערכת הארץ. עיקר תשובתו: הסתמכות על חוות-דעת של הפרקליט הצבאי הראשי.